

Li Laus

**LAUS
DE
FRANC-LOUIS
DEPOUTOT**

Francés PONTALIER
Felibre Majourau

**LAUS
DE
FRANC-LOUIS
DEPOUTOT**
(1912 - 2008)

Cigalo de Nountroun

Santo-Estello de Castihounés

Cigalo de Nountroun

1876

Camihe CHABANEAU
(1831-1908)

1909

Roubert BENOÎT
(1862-1942)

1942

Marcel FOURNIER
(1900-1979)

1980

Franck-Louis DEPOUTOT
(1912-2008)

2009

Francés PONTALIER

Genta Reina, senher Capolièr, cars confraires, amics felibres

Merceji en prumier los que m'an causit, io un simple felibre, per far partida d'aquela dòcta assemblada e en prumier mos tres pairins Michel Samouillan, Patrick Delmas e Francis Mouret.

Las cigalas de Moeissidan e de Nontron son las cigalas primadieras del Péiregòrd e de la Mantenença Guiana Peiregòrd. Son aquelas que son las mai connegudas per un membre de las escòlas del Bornat e de las Belhas de Brageirac. La de Nontron es aquela qu'a marcat lo mai nòstre terraire perque los majorals que i son estacats, Camille Chabaneau, Robert Benoît, Marcel Fournier, Franc Louis Depoutot, son tots nascuts dins nòstra Mantenença e los tres prumiers venon del Peiregòrd e son estats presidents de l'escòla felibrenca del Bornat.

Franc-Lois Depoutot, lo darrièr d'aquela tièra, fuguèt un pauc lo filhòl literari de son predecessor lo majoral Marcel Fournier mas tanben de l'ilustra poeta d'Agen :Jansemin. Coma els Franc Lois Depoutot fuguèt un grand poèta e un cercaire literari infatigable al sen de la societat academica d'Agen e de la societat istorica de Villers Cotterets, fuguèt tanben un grand dessenhator a l'imatge de son pròche parent Ingres. Parlarai en prumier de sa vida partejada entre Òlt e Garona e la region de Vez (le Valois dans l'Oise), l'òme de dos terraires e naturellement del poèta e de l'artista.

Sa Vida.

Nascut sus los bords de Garona al Passatge d'Agen en 1912 d'un paire lorrenc e d'una maire agenesa, Franc Lois Depoutot a plan aimat son país agenés ont lo breç de sa familha a trempat sos raïçs dins lo terraire de Foleyrona.

Aquela naissença a costat de Boé e d'Agen e sa vida primiera dins las cambas de sa granda e de sa reire granda que coneissiá que lo parlat de Jansemin, fuguèt una revelacion per el.

Aquò es dins la comba de Veròna, al canton coma se disia, que se forgèt son eime de poèta. Sa lenga d'òc èra aquela de la riba drecha de Garona mas coneissiá tanben aquela de la riba esquerra que lo flume

n'es la separacion. Los parlats gascon e lengadocian se mesclavan dins la capitala d'Òlt e Garona.

Après sas estudas a l'escòla Sant Josef e al liceu Bernard Palissy, son bachelierat passat, causís la carriera d'ensenhaire e per aver pas seguit la filiera de l'Escòla Normala es nommat dins « l'Oise » a Vez.

Arriba dins quela pichona comuna a 15 qm de Villers Cotterets en octòbre 1935 e es aculhit per lo conse senher Toupet lo reire del conse actual. Autre còps, l'institutor d'un vilatge èra una personalitat importanta. E lo conse devíá se demandar en vesent aquel jovent a l'accent del miegjorn quant de mes demorariá dins son vilatge avant de demandar de tornar.

Mas de ligams se son teissat e restava malgrat quelques absèncias per lo servici militar e lo rappel per la guèrra en 1939. Tornava lèu e se maridèt en 1942. Pendent la seconda guèrra mondiala, per dos còps la populacion de Vez deguèt evacuar la comuna lo 25 de mai de 1940 mas lo contra òrdi venguèt lèu, e tanben lo 7 de junh 1940 ont la populacion fuguèt dispersada pendent quelques mes. L'institutor senher Depoutot fuguèt tanben enprisonnat coma ostage per l'armada alemanda a Villers-Cotterets lo 27 d'agost 1944 emb l'adjunt senher Parmentier e sos dos filhs e l'abbé Deconninck e menaçats d'estre fusilhats lo lendoman. Pensatz la nuech que passèron en preson e lor solatjament quand fuguèt liberat lo 31 d'agost per l'armada aligada.

Son paire moriguèt a Agen e el demandèt a tornar en Òlt e Garona en 1948 per s'occupar de sa maire.

Contunhèt son trabalh d'institutor e de director d'escòla a Massoulès a costat de Penne d'agenés puèi a Bruch ont demorèt 24 ans.

Aquò es en 1972 que prenguèt la retirada, mas a l'estonament de tots tornèt a Vez al país de sa femna. Estonament benlèu per los que coneisson pas son eime e son activitat passada dins la ciutat dels « Valois ». Mas oblidèt pas son agenés.

L'òme de dos terraires

L'òme agenés

Sa vida agenèsa se faguèt en tres periòdes : de sa naissença en 1912 dusqu'à 1935 de 1948 a 1972 mas tanben dins lo temps de sa retirada a Vez de 1972 a 2008 ont foguet sovent present e subretot a l'escasença de la remesa del Jasmin d'argent.

Franco-Lois Depoutot profundament enracinat dins son terraire agenés per sa naissença, mas tanben per son immersion dins la cultura nòstra emb sa menina e sa rèira menina que li transmetèt lo parlat de la comba de Verona que ne 'a fach un poema del metèis nom.

Sus bòrd del riu

Que de la font de Sant Martin de Foleiròna

Pòrta son aiga entà Garona

Un dimenge d'aqueste estiu,

Me passejavi dins la Comba de Verona...

Se ditz que la transmission d'una lenga se fa per la maire. Mas chas el se faguèt tanben per la familha. E la rèire menina n'es la prova, ela qu'aviá conegut l'espòca de Jansemin ont la vida agenèsa bronzinèt de l'activitat importanta d'aquel grand poèta qu'organisava de recitals de poèsia dins tots los ranvers dels país d'òc e dins lo quite Paris emb succès. Emb aquel exemple podem dire que la dialectilitat de la lenga es compatible emb l'intercomprension.

Malgrat son esluènhament temporara per son trabalh d'ensenhaire dins l'Oise, seguèt las activitats intellectuals de son país natal e lo devenir de sa familha.

Concoriguèt al Jansemin d'Argent abant qu'obtinguesse sa mutacion per Òlt e Garona en octobre 1948.

Son retorn s'acompanhèt d'un trabalh literari important e sens relambi dins la vida associativa de la vila d'Agen.

Ven felibre après la Santa Estela d'Agen, membre de l'escòla felibrenca « l'escòla de Jansemin » creada en 1890 per Carles Ratier majoral.

Après la mòrt del seu capiscòl André Labat en 1971, president tanben de la jurada occitana del Jasmin d'Argent e malgrat una succession dificila Franco-Lois Depoutot es elegit a las doas presidéncias.

Menarà aquela escòla dusqu'à son centenari coma l'aviá desirat al jorn de son eleccion e quitament dusc'a sa mòrt.

Aquela escòla de Jansemin que fuguèt reconstituïda lo 16 de febrèr de 1941 editèt un bulletin annadier del meteis nom que l'escòla. Franc Lois Depoutot contunhèt l'òbra dels seus predecessors e lo bulletin pareguèt regularament fins las annadas 1990 malgrat son esluènhament. Mas aora es acabat

Enquera uèi, aquela escòla de l'agenés es veusa e degun a pas repres son flambèl après los predecessors prestigiós que son Carles Ratier, Gaston Lavergne, Ernest Lafon, André Labat e Franc-Lois Depoutot. Trabalham emb l'abat Mateu per qu'aquela escòla torne se reviscolar

Franc Lois Depoutot fuguèt un gran felibre. Aquel caminament venguèt de lonh, e la Santa Estela d'Agen en 1948 per lo 150èma anniversari de la naissença de Jansemin ne fuguèt benlèu lo punt de despart. Dins son laus a Marceu Fournier diguèt « *lo dimenge de vèspre, a la cort d'amor, ausiguèri Marceu Fournier jogar una pèça que tocava prigondament los agenés, sa pèça : Las Images de Jansemin . Alavets cara e cara comprenguèri l'ome qu'èra... lo Maintenaire fervorós, lo Majoral, lo mèstre.* »

E tanben quand recebèt per un bèl ser de junh de 1967 de las mans d'aquel quite majoral Fournier la cigala de Mestre en Gai Saber al lendoman de la Santa Estela de Viloneva d'Olt.

Quand fuguèt capiscòl un ligam amistós se noguèt entre l'escòla de Jansemin e l'escòla dau Bornat dau Peiregòrd

Sa nominacion en tant que Majoral del Felibrige en 1980 a la Santa Estela de Cannes a la cigala de Nontron es la consecracion e la seguida normala del trabalh que fasiá sus lo terren per lo felibrige.

Fasiá un trabalh important coma president de la jurada occitana del Jasmin d'Argent que menèt dempuèi Vez. Se fasiá mandar las òbras dins l'Oise e repartissiá las òbras a tots los membres de la jurada. Devalava sus Agen mai d'un còp dins l'annada e subretot per la remesa dels prèmis. Aquel trabalh lo faguèt dusqu'en 1996.

Mas sos activitats s'arrestava pas aquí. Èra tanben membre de "*l'Academie des Sciences, Lettres et Arts d'Agen.*" Dins aquela associacion faguèt de nombrosas comunicacions.

L'òme del Val d'Oise

De 1935 a 1948

Après sos estudis literaris vòl rejonher l'Educacion Nacionala per ensenhar. D'aquel temps los joines qu'èran pas passats per l'Escòla Normala devian anar dins una region deficitaria en ensenhaires e per estre titularisat, dins una escola que ne'n aviá pas. Es nommat a VEZ dins « l'Oise ». S'interessa lèu a l'istòria del país ont trabalha e tanben a la vida del vilatge. Se liga d'amistat amb de nombrosas personas.

Aquel prumier passatge de 13 annadas en país dels Valés fuguèt l'escasença de nosar dels ligams emb un país novel qu'adoptèt tanlèu l'ensenhairaire. A daissat sus los escolans d'aquela epòca la remembrança d'un òme afabla, calorós e plan eficaç. Dòna Odette Lelong escolarizada a Vez entre 1935 e 1940 e qu'ai rescontrada al temps d'una visita a gardat de son institutor una sovenença esmoguda. Puèi son las annadas de guèrra. Fuguèt una passa nègra ont l'institutor coma lo conse e lo curat devián prendre de decisions e donar l'exemple. Aquel periòde, per tant que cort fuguèt plan claufit e d'una intensitat rara dins una vida.

Se la desbranda lo tornèt lèu a son trabalh d'ensenhairaire li donèt mai de responsabilitats.

Lo 27 de junh 1944 un avion aliat tombèt pres de l'escòla. Dos dels aviators sautan en paracasuda son amagats per lo mond. Sol lo còrs del pilòte tuat es transportat dins la sala de classa sus òrdre de l'occupant puèi enterrat.

Son maridatge en 1942 es un moment de jòia, una esclarsida dins aquels moments dificiles. Gabrielle BEZIN sa femna nascuda dins la comuna l'acompanharà totjorn, discrèta sens jamai téner d'estre presenta. Li a consacrat un plan polit poema.

Aquò es a 'quela epòca que comença a escriure poèmas comediá, estudas istoricas e a desenhar.

Après 1972.

Après son long periòde agenés, causiguèt de se retirar a Vez quand venguèt lo temps de la retirada.

A l'escasença de son prumièr passatge a Vez aviá nosadas de las amistats prigondas e èra lo país de sa femna. Sabiá que son implicacion dins lo prèmi del Jasmin d'Argent e al senh de l'escòla de Jansemin lo tornarà menar suls bòrds de Garona.

La causida de Vez aviá per el un doble avantatge d'estre costat la familha de sa femna e los seus amics de Vez de poder trabalhar per sos amics d'Òlt e Garona e sas activitats associativas agenesas.

Mas s'investiguèt plan dins la vida de la comuna.

Es elegit al conselh municipal en 1977 e devenguèt lo prumièr adjunt del conse d'alara, Yves Maurice, e lo demorèt fins 1995 pendants tres mandats.

Amb son esposa prenguèt part a la vida associativa del vilatge e totjorn emb generositat.

Las nombrosas fèstas del fogal rural son enaussada per los desfilats dels carris que lo tema, la concepcion e la decoracion son las fruchas de sos talents. Lo pichon fils del pintre Ingres donèt aquí tota son eficacitat.

Franç Lois Depoutot fuguèt tanben un membre important de la seccion dels ancians combatents que ne 'n fuguèt lo clavaire. Gràcia a sa generositat, sas arquivas e sas recercas, de nombrosas exposicion fasian descobrir a mai d'una generacion los periòdes dificils que fuguèron las guèrras.

Fasiá partida egalament de la Societat istorica de la Region de Villers Cotterets ont dintrèt en 1974. venguèt pendent qualquas annadas vici president avant d'assurat la governança pendent qualquas setmanas dificilas per trobar un remplacent al president Leroy.

Lo poéta, l'escrivan, l'artista.

Coma lo disiái a la debuta, sas raics plantadas dins lo terraire agenés e son educacion emb sa reire menina qu'aviá coneguda

Jansemin, avián desvelopat, d'abora, son enveja d'escriure e de versificar.

Arriba a Vez en 1935 e tanlèu escrit una pichòta comediá francesa en un acte en vers alexandrins de 33 paginas qu'intitula “1335” *une veillée au chateau de Vez* que sortiguèt en 1936 de l'estamparià moderna a Agen.

Lo sol titol d'aquela pichòta comediá dona lo fial de l'istòria qu'es la preparacion d'una fèsta al torn de Jaumelina de Vez, castelana e veusa de Manasset de Vez e onte Franc Lois Depoutot se bota en scena jos los trachs de Gibert Arnac trouvère

Mais vous ne nous aviez pas dit

D'òu vous étiez

Je vis le jour dans le midi

Aussi lorsqu'à rêver le soir je m'abandonne

Je revois des vallons... du soleil.... la Garonne

Coule majestueuse entre les verts coteaux

Et se plait à mirer dans le bleu de ses eaux

Les amandiers frileux de Toulouse

Très nobles

Près d'Agen des pruniers, à Bordeaux des vignobles ...

Aquela peça conten tot çò qu'es Franc Lois Depoutot. En mai del poèta que ditz, jos los traches del trobador, son amor de son país, trobam aquí, lo cercaire, l'istorian e l'etnolog emb l'evocacion de cresença ; aquela del “Baudelot Blanc” que se pòt comparar a aquela del Leberon del Peiregòrd. Mas tanben emb la presentacion de la plaqueta, lo dessenhair.

Avem aquí, l'ensenhair que tomba amorós del castel de Vez, de son vilatge e de la region. Anonciá ja son retorn quand sera a la retirada.

Se a res publicat d'autres dins aquel temps, escriu plan de poémas e entreten dels ligams estrechs emb Òlt e Garona.

Participa a la Santa Estela d'Agen lo 16 de mai de 1948, fisicament e tanben literàriament emb dos poémas “Le reliquaire du souvenir” et “Bain de lumière” qu'obenguèt lo Jasmin d'argent. Obenguèt tanben lo prèmi per lo melhor poéma en occitan sus Jasmin.

Lo fundador del Jasmin d'Argent, Jacques Amblard, disiá en aquela escasença ; “ *Fait unique et qui probablement ne se renouvellera plus, le même lauréat Franc Louis Depoutot remporte le Jasmin d'Argent et le prix pour le meilleur poème occitan sur Jasmin. C'est un doublé dont il peut être justement fier et qui lui promet les plus grands espoirs.* ”

Aquels espers se concretizan lèu, senher Depoutot obtenguèt lo Jasmin Occitan en 1958 per son poema “lo carel escantit. E en 1959 la rampelada del Jasmin d'Argent per “Lou ray blu del matin”. En 1964 la jurada occitana li atribuís lo prèmi Jacques Amblard e en 1965 lo grand prèmi d'onor per “la belugo espelido” e lo bota fòra concors per “la garbèra”.

Es remarcat tanben per d'autres juradas : la Libellule d'or al juòc floral del Naut Agenés en 1960 e 1963, la medalha d'argent de la societat literària de Besièrs 1963, lo prèmi d'onor del concors del Bornat dau Perigòrd en 1963. Obtenguèt en 1971 una mencion als juòcs floral de Tolosa.

En francès obtenguèt dos mencions al Jasmin d'Argent en 1945 e 1950 una medalha d'argent en 1947, un diploma d'onor en 1962 e lo prèmi Baradat de Lacaze en 1969. Recep tanben la Pervenca a l'Escòla deras Pireneos e un diploma a l'acadèmia del Var en 1968

En mai d'aquel trabalh de poesia, Franc Lois Depoutot es redactor del bulletin de l'Escòla de Jansemin. Escriu tanben per “l'Academie des Sciences, lettres et Arts” d'Agen e signa las nòtas bibliograficas sus André Labat poèta agenés de vèrbia gascona, Marcel Lacroix, Armand Chanuc e tanben sus Elias de Barjòls, trobador lemosin al serviciá d'Alfons II de Provença.

A “*la Société Historique de la Région de Villers-Cotterets*” a tanben una activitat importanta e fa qualquas intervencions sus los sicuts los mai variats coma aquela sus l'ordonença de Francès 1er e sas incidèncas sus la lenga d'òc o aquela sus las originas agenesas del poèta Gerard de Nerval.

Franc Lois Depoutot a publicat un recuèlh de poèmas en occitans “De ta bigno a moun prat” ont son assemblats los poèmas qu'an obtengut un prèmi o una recompensa, mai qualques autres emb lor revirada.

Fa pareisser tanben una antologia dels "Poètes et Prosateurs en langue Occitane en pays d'agenais de 1800 à nos jours".

Fa un trabalh remirabla de recerca istorica e d'etnolog sus son vilatge d'adopcion de Vez dempuèi sa creacion a uèi amb plan de notacions sus los castelans e sus lo vilatge dins una plaqueta intitulada "VEZ... une ancienne capitale" que podem datar de 1988. Aquel trabalh es entrecopat de poesias qu'una tòrna evocar lo Baudelot Blanc dins un bel poèma e tanben una explicacion sus aquela cresença.

A publicat tanben l'istoric del Jasmin d'Argent e sos primats en dos libròts de 1920 à 1974 e de 1974 à 2004.

Pòdi pas acabar sens parlar de sos talents de dessenhair e de pintre. Son ostal de Vez, ont sa femna m'a rebut emb sos amics Jean Claude et Chantal Toupet conse actual de la comuna, es claufit de pinturas de plan bona factura. M'a fach veire plan de dessens al gredon o a la tinta. Sos retrachs son plens de finessa e dòna Toupet me disiá qu'un mes avant sa despartida li en fasiá e ne'n prometiá.

Per las fèstas de l'escòla s'implicava plan dins las decoracions.

Per tot aquò èra estat distingut coma cavalier puèi oficièr dins l'òrdre de las Palmas Academicas e tanben coma cavalier dins l'òrdre Nacional del Meriti.

Veiquí un pauc çò que fuguèt la vida de mon predecessor. D'aquel òme podem retenir sa generositat, sa fòrta implicacion dins tots çò qu'entreprenguèt. Ai plan aimat aquela idèa de "passeur" qu'utilisèt Alain Arnaud, lo president de la SHVRC a l'escasença de sos obsèques, que ressentiguèri quand es volgut saber las rasons per un occitanofòna vertadièr d'anar viure costat Villers Cotterets. Acabarai donc en conclusion sus aquelas paraulas de senher Arnaud :

"Monsieur Depoutot, nous vous avons perçu et aimé comme passeur, celui qui lance un pont par-dessus les différences. Et nous souvenant que le nom de votre village venait justement d'un gué antique, "vadum", nous vous remercions ici de nous avoir montré ce chemin de l'Histoire qui peut rapprocher les hommes"

Remerceji plan tots los que m'an ajudat dins ma recerca de documents e del ressenti de l'eime de Franc Lois Depoutot, per la preparacion d'aquel laus e en particular: Dona Depoutot, senher e dona

Toupet, l'abat Andrieu Mateu, senher Robert de Flaugeac e senher Alain Arnaud .

Vos remerceji plan de m'aver escotat.

Francés Pontalier
Castilhonés lo 23 de mai 2010

L'òbra escrita de Franc Lois Depoutot.

- De ta bigno a moun prat :imprimerie Bador Villeneuve sur Lot 1965
- Laus del majoural Marceu Fournier 1900 – 1979 revista de l'Escolo de Jansemin année 1981.
- Poètes et Prosateurs en langue Occitane en pays d'Agenais de 1800 à nos jours. recueil des travaux n° XIII 44 pages 21 x 29.7. – 2004
- Revista de l'Escolo de Jansemin.
- Jasmin d'Argent 1920 – 1974 société littéraire de l'agenais plaquette de 1974.
- Jasmin d'Argent 1974 – 2004 plaquette du juillet 2004.
- Tirés a part de l'Académie des Sciences Lettres et Arts d'Agen
- Noe Vaylet lou baillet de Bilorial (1893 – 1991).
- Armand Chanuc (1880 – 1966).
- Un poète agenais a la verve gasconne : André Labat (1884 – 1971).
- Marcel Lacroix un poète gascon a l'esprit gaulois (1877 – 1948).
- Pierre Dorde de Bailharguet professeur, felibre, poète et franciscain (1843 – 1933).
- Valery Billou, le poète de Monclar (1856 – 1911).
- Antoine Delbes (1813 – 1887).
- Elias de Barjols (1160? – 1225) troubadour limousin au service d'Alphonse II de Provence.
- 1335 une veillée au chateau de Vez, imprimerie moderne d'Agen 1936 piece en 1 acte et dix tableaux.
- Interventions à la Société Historique de la Région de Villers Cotterets (SHRVC) :

- L'Ordonnance de François 1er et ses incidences sur la langue d'oc
- Origines agenaises du poète Gérard de Nerval
- Causeries sur Vez, Antoine des Fossés, Nanon de Lartigue héroïne d'Alexandre Dumas né aVillers Cotterets, etc.

Félibrige - texte original